

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE FILOSOFIE ȘI ȘTIINȚE SOCIAL-POLITICE
ȘCOALA DOCTORALĂ
Domeniul: SOCIOLOGIE

Teză de doctorat

PROIECTELE EUROPENE ȘI PLANIFICAREA STRATEGICĂ DIN PERSPECTIVA AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE

Rezumat

Coordonator științific:

Prof.univ.habil. Ștefan COJOCARU

Doctorand:

Patrașcu (căs.Vasilii) Cristina

2023

Cuprins

INTRODUCERE	14
Justificarea alegerii temei	15
Motivația cercetării.....	25
Obiectivele cercetării	26
CAPITOLUL 1: FUNDAMENTE TEORETICE	29
Paradigmele dezvoltării locale și regionale în contextul noilor politici europene.....	29
<i>Teoriile „clasice” ale integrării și noul context al politicilor europene.....</i>	<i>29</i>
<i>Noile paradigme ale dezvoltării regionale.....</i>	<i>31</i>
<i>Paradigmele dezvoltării regionale și adaptarea la noile provocări</i>	<i>37</i>
Ce sunt proiectele și de ce avem nevoie de acestea pentru a susține dezvoltarea locală?	40
<i>Definiții ale proiectului.....</i>	<i>40</i>
<i>Prin ce se diferențiază proiectele europene?.....</i>	<i>42</i>
<i>Distincția între proiect și cerere de finanțare</i>	<i>42</i>
<i>Programarea și proiectele europene</i>	<i>43</i>
Proiectele europene și dezvoltarea locală/regională	47
<i>Proiectele europene și impactul acestora asupra comunităților locale.....</i>	<i>53</i>
Valoarea adăugată a proiectelor europene	55
<i>Participare și parteneriat.....</i>	<i>55</i>
<i>Schimbare Socială și Inovare Socială</i>	<i>61</i>
Planificarea strategică a dezvoltării locale și regionale	68
<i>Conceptul de planificare strategică</i>	<i>68</i>
<i>Rolul strategiilor în dezvoltarea locală</i>	<i>70</i>
Coerența între programare, planificare strategică și politica de coeziune.....	73
<i>Planificarea strategică la nivelul autorităților locale.....</i>	<i>75</i>
<i>Model de succes pentru planificarea strategică - ITI noul instrument promovat de UE pentru abordarea nevoii locale.....</i>	<i>79</i>
<i>Cum se măsoară succesul unui Program european?</i>	<i>80</i>
<i>De la programe la proiecte de succes</i>	<i>85</i>
Gradul de absorbție a fondurilor europene.....	87
Capitolul 2: METODOLOGIA CERCETĂRII	97
Scopul cercetării.....	98

Obiectivele cercetării	98
Întrebările cercetării	98
Ipotezele cercetării	101
Variabilele cercetării	101
Localizarea cercetării	105
Populația studiată	107
Participanții de studiu	108
Designul cercetării	113
Metodele de cercetare utilizate în cercetare	114
<i>Documentarea</i>	114
<i>Anchetă bazată pe chestionar</i>	114
<i>Interviul cu reprezentanți ai autorităților locale</i>	115
Capitolul 3: REZULTATE	118
Variabilele și operaționalizare lor	118
<i>Verificare Ipoteza 1: UAT-urile care consideră strategiile utile obțin un număr mai mare de proiecte europene.</i>	120
<i>Verificare Ipoteza 2: UAT-urile care apreciază strategiile ca având un grad ridicat de utilitate vor avea un grad mai ridicat de absorbție a fondurilor europene la nivel local.</i>	121
<i>Verificare Ipoteza 3: UAT-urile care au un grad ridicat de marginalizare vor avea un grad mai scăzut de absorbție a fondurilor europene.</i>	122
<i>Verificare Ipoteza 4: Existența unei strategii de dezvoltare la nivelul unui UAT duce la obținerea unui număr mai mare de proiecte</i>	123
Rezultatele verificării ipotezelor	124
<i>Ipoteza 1: UAT-urile care consideră strategiile utile obțin un număr mai mare de proiecte europene.</i>	124
<i>Ipoteza 2: UAT-urile care apreciază strategiile ca având un grad ridicat de utilitate vor avea un grad mai ridicat de absorbție a fondurilor europene la nivel local</i>	124
<i>Ipoteza 3: UAT-urile care au un grad ridicat de marginalizare vor avea un grad mai scăzut de absorbție a fondurilor europene</i>	124
<i>Ipoteza 4: Existența unei strategii de dezvoltare la nivelul unui UAT duce la obținerea unui număr mai mare de proiecte.</i>	125
Capitolul 4: DISCUȚII	126
Analiza rezultatelor cercetării calitative	134
Discrepanțe între nivelul local și cel central	135
<i>„Nu suntem ascultați”</i>	135
<i>„Ruptura între local și central”</i>	135
Finanțări aberante	138
<i>„Cursuri de engleză pentru rromi, dar ei aveau o clasă”</i>	138

<i>FE sunt bune dar nu sunt „pentru prioritățile UAT-urilor”</i>	138
<i>Nevoile reale ale comunității trebuie strânse din teren</i>	139
<i>Fondurile europene singura șansă de finanțare a proiectelor mari de infrastructură</i>	139
Lipsa de predictibilitate.....	140
<i>Lipsă capacitate de absorbție a FE lansate din cauza numărului foarte mare de lansări și a suprapunerii termenelor</i>	140
<i>„Regulile se schimbă în timpul jocului”</i>	141
<i>„Unele dintre ele (n.r. fondurile europene) le-am accesat pe..., pe modelul tun” (I6)</i>	141
Birocratizare excesivă a mecanismelor de derulare fondurilor europene	142
<i>„Vin banii târziu și tot așteptând ni se tocește răbdarea”</i>	142
<i>Birocratizare excesivă a statului român</i>	142
<i>„Frica” de FE, „fac pușcărie”</i>	143
<i>„Proiectele de succes” trebuie „să se întâlnească cu nevoia și să se acceseze simplu”</i>	143
Soluții/mecanisme care fac ca proiectele europene să răspundă nevoilor locale și gândirea strategică să poată fi exersată	144
Studiu de caz comuna Hoceni, județul Vaslui – model de succes în absorbția fondurilor europene	146
<i>Prezentare generală</i>	147
<i>Proiectele europene și planificarea strategică la nivelul comunei Hoceni</i>	149
Limitele cercetării	156
Aspecte etice ale cercetării	157
CONCLUZII	160
Direcții viitoare de cercetare	166
BIBLIOGRAFIE	168

INTRODUCERE

Aflată în pragul celui de-al treilea exercițiu de programare, România este la stadiul de recapitulare al lecțiilor învățate în cele două exerciții anterioare 2007-2013, 2014-2020 și utilizarea acestora în noua etapă: 2021-2027, în care dezideratul cel mai pregnant rămâne utilizarea fondurilor europene cât mai eficient cu rezultat final reducerea decalajelor de dezvoltare față de regiunile dezvoltate ale Europei și creșterea gradului de incluziune socială al locuitorilor ei.

În perioada 2020-2022 autoritățile naționale, organizațiile regionale, autoritățile locale, sectorul privat au fost implicate pe de o parte în analiza perioadelor anterioare în care România, ca stat membru al UE, a reușit să atragă fondurile destinate dezvoltării economice și sociale și pe de altă parte în ample procese de consultare pentru elaborarea noilor documente de programare care au stat la baza negocierii cu Uniunea Europeană referitoare la domeniile de intervenție cu fonduri europene nerambursabile (Acordul de Parteneriat cu Uniunea Europeană, Programele Operaționale etc).

Deși accentul politicilor europene a fost mutat în ultimii ani (Barca, 2009) către decizia luată la nivelul cel mai apropiat de realitatea din teritoriu, există încă destule necorelări între nevoia locală și finanțările europene, între politicile declarate de la nivelul UE și cele necesare pentru asigurarea convergenței între regiunile și țările membre.

România poate și trebuie să devină mai activă în negocierea propriilor interese (Dăianu *et al.*, 2018) dar acest lucru nu este posibil fără cunoașterea propriilor nevoi, a potențialului și a sensului către care vrea să se îndrepte, fără o planificare strategică a dezvoltării corelată cu resursele naționale și cele europene disponibile.

Tema cercetării doctorale pornește de la problema menținerii constante a disparităților între regiunile UE cu tot efortul și articularea unor noi politici bazate pe realitatea din teritoriu și se concentrează pe o *analiză* care lipsește la nivelul literaturii de specialitate: *cea a legăturii între planificarea dezvoltării locale reflectată în strategiile locale/regionale și fondurile europene atrase versus cele dezirabile pentru acest tip de dezvoltare. Analiza este realizată și din perspectiva autorităților locale, actorii cheie în dezvoltarea comunităților, considerați „dirijorii” planificării strategice locale și regionale și cei care ar trebui să facă o formulare*

concretă și corectă a nevoii locale pentru armonizarea acesteia cu oferta europeană concretizată în programele de finanțare. *Lipsa planificării strategice a autorităților locale cumulată cu impredictibilitatea lansării unor programe europene peste care se suprapun și cauze legate de capacitatea administrativă și financiară, interacțiunile cu deciziile politice, pot fi explicații ale slabei absorbții a fondurilor europene din România dar și a lipsei rezultatelor dorite de comunitățile locale.*

Justificarea alegerii temei

Una din problemele fundamentale a implementării politicilor UE este menținerea permanentă a decalajelor de dezvoltare dintre regiunile statelor membre (Farole & Goga & Ionescu-Heroiu 2018; Sandu 2022), în toate perioadele de programare în pofida intervențiilor prin diferite instrumente de finanțare, aceasta reprezentând „o amenințare puternică la adresa bunăstării economice a Europei și a coeziunii sale sociale și politice” (Farole *et al.*, 2018:27).

Mandatul politicii de coeziune, considerată „inima politicilor UE”, este acela de a atenua decalajele de dezvoltare și de a reduce disparitățile între țările și regiunile membre, sprijinind în același timp agenda de dezvoltare a Uniunii Europene într-un sens mai larg conform Articolului 124 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată, 2012).

Pornind de la avantajele nete generate de aderarea României ca stat membru, Albu & Lupu & Călin & Popovici (2022) atrag atenția asupra faptului că „România ar trebui să devină mai activă în conturarea agendei europene” și în acest sens „este necesară creșterea influenței în trasarea politicilor și stabilirii obiectivelor de dezvoltare ale UE” pentru că, deși rezultatele economice sunt incontestabile în cei 10 ani de la aderare și direcția este una corectă, raportat la celelalte state membre, „constatăm că nu avem încă viteza necesară” (Albu *et al.*, 2018: 145-146).

Concluziile studiilor referitoare la impactul fondurilor UE din perioadele anterioare (2007-2013, 2014-2020) arată, cel puțin în cazul regiunilor României, o creștere importantă însă disparitățile sunt prezente și aproape la aceleași proporții (ADR Nord Est, 2019 a, 2020), ceea ce înseamnă că politica trebuie fie schimbată, fie îmbunătățită pe baza unor cercetări mai aproape de comunitate.

Exercițiile anterioare de programare au dat României o lecție prin care a înțeles că are oportunitatea de a negocia politicile UE care „nu sunt întotdeauna croite pe dimensiunea sa [...]

pentru ca particularitățile și nevoile specifice să îi fie mai bine considerate și acoperite” (Albu *et al.*, 2018: 145).

În contextul politicilor europene *programarea* constituie elementul central în procesul de implementare a fondurilor structurale și definește procesul complex de planificare strategică ce implică acțiuni atât pe verticală cât și pe orizontală. Aceasta presupune stabilirea principiilor, strategiei și proceselor de management specifice unei anumite zone geografice, cu accent pe tematici specifice și se materializează în pârghiile ce dau viață măsurilor din Acordurile Cadru de Parteneriat negociate cu statele membre.

Programarea ca și etapă necesară, obligatorie și extrem de importantă în circuitul fondurilor europene de la UE către statele membre, în corelare cu cerințele și nevoile acestora, a devenit în ultimele exerciții din ce în ce mai complexă și mai analitică. Chiar dacă principiile programării au rămas neschimbate, pentru a genera documente cu validitate și recunoscute ca „foi de parcurs” procesul pornește de la o diagnoză economică și socială cât mai adâncă, realizează o analiză a punctelor tari, slabe, a oportunităților și amenințărilor (analiza SWOT) și trebuie să includă interesele sectoriale ale factorilor interesați.

În ultimii ani se observă din ce în ce mai mult conștientizarea importanței strategiilor la nivel local ca o măsură de a aduce în comunitate investiții (Ferry, 2021). Acest proces de conștientizare a fost declanșat și de obligația autorităților locale, persoanelor juridice, organizațiilor non-guvernamentale și a celor interesați de accesarea de fonduri nerambursabile (cu preponderență europene) de a dovedi finanțatorilor corelarea și integrarea proiectelor cu strategiile locale/județene/regionale și naționale, respectiv cu documentele de planificare de la nivel național și european.

Una din cele mai mari deficiențe pentru investițiile publice a guvernelor subnaționale a fost planificarea strategică slabă. Acest fapt se traduce în nevoia de a „asigura o capacitate suficientă pentru a elabora strategii coerente cu priorități adecvate și pentru a genera proiecte de investiții de calitate” (Ferry, 2021: 10).

Percepția asupra modului în care proiectele europene au influențat dezvoltarea locală este determinantă pentru implicarea factorilor interesați în continuarea procesului de accesare a fondurilor UE destinate țării noastre în scopul reducerii decalajelor de dezvoltare cu celelalte regiuni din Europa și de înlăturare a pungilor de sărăcie existente în unele zone.

Deși dezvoltarea regională este prezentă în realitatea românească de mai bine de două decenii și a fost încurajată permanent nu a reușit să se transforme într-un mecanism coerent care să fie bine articulat și în care comunitățile locale să se simtă parte.

Chiar dacă de ceva timp Strategiile de dezvoltare regională pentru cele 8 regiuni ale României, a căror coordonare este realizată de Agențiile de Dezvoltare Regională, sunt supuse unui amplu proces de consultare și implicare a factorilor interesați la nivel regional și local, deseori prioritățile de dezvoltare locale sunt asamblate în forme care pot asigura finanțarea din fonduri europene, uneori îndepărtându-se de la nevoile acute resimțite la nivel local.

Cauzele menținerii decalajelor de dezvoltare, prezența sărăciei în zone pentru care s-au identificat o serie de măsuri și s-au disponibilizat fonduri europene nu pot fi înțelese decât coborând la nivel regional și local pentru ca mai apoi să reconectăm informația cu datele la nivel național și european. „Regândirea” politicilor de dezvoltare regională pentru atingerea scopului politicii de coeziune de eliminare a disparităților între regiunile Europei a fost o preocupare continuă a UE încă din anii 2017-2018 implicând în analiză și identificarea de soluții care să genereze convergență și instituțiile care stimulează dezvoltarea economică și socială la nivel mondial cum sunt OCDE și Banca Mondială (Farole *et al.*, 2018; OCDE, 2018).

În realitatea din teren există multe contradicții ce trebuie analizate și identificate căile de eficientizare a intervenției europene.

Motivația cercetării

- *Participarea activă în toate etapele ciclului de proiect atât ca beneficiar care a accesat fonduri nerambursabile în numele unei autorități locale, cât și ca decident (membru în comisii de evaluare și comitete de programare la toate nivelele: local, regional și național) și identificarea unei nesincronizări între cererea din teritoriu și oferta europeană;*
- *Lipsa cercetărilor în literatura de specialitate pe tema legăturii între planificarea strategică a dezvoltării locale și absorbția fondurilor europene;*
- *Tendența europeană de a muta decizia alocării fondurilor europene și a mecanismului de derulare al acestora cât mai aproape de „local”, de nevoia din teritoriu (place-based policies);*
- *Identificarea împreună cu factorii interesați a unor posibile soluții ce pot optimiza atragerea fondurilor europene pentru o dezvoltare locală planificată, sustenabilă și în acord cu potențialul și nevoile lor.*

Scopul cercetării îl reprezintă analiza factorilor, cauzelor și influențelor care afectează planificarea strategică la nivel local cu efecte directe în accesarea finanțărilor, în vederea identificării obstacolelor care pot fi depășite precum și a bunelor practici care pot fi replicate în vederea îmbunătățirii absorbției.

Totodată, cercetarea ar îmbunătăți cunoașterea într-un domeniu în care există puține cercetări empirice.

Prin intermediul acestei lucrări ne-am propus să atingem următoarele **obiective**:

O1. Identificarea factorilor care influențează absorbția fondurilor europene la nivel local, cu accent asupra importanței rolului planificării strategice;

O2. Analiza mecanismelor și percepțiilor actorilor de la nivelul autorităților locale prin care este evaluată importanța strategiilor locale în atragerea de fonduri europene.

Pornind de la obiectivele identificate am formulat o serie de întrebări care au stat la baza cercetării noastre:

1. Ce legături există între utilitatea percepută a strategiilor și numărul de proiecte europene implementate la nivelul unui UAT?

În partea teoretică am argumentat rolul și importanța planificării strategice ca proces ce stă la baza identificării nevoilor locale, concretizate în elaborarea strategiilor și a portofoliilor de proiecte pentru a căror implementare se accesează FE ca una din cele mai importante resurse pentru dezvoltarea locală. În demersul nostru de cercetare am dorit să identificăm la nivel local cum percep factorii interesați utilitatea strategiilor ca produs final al procesului strategic și dacă această percepție este în corelare cu numărul de proiecte câștigate/implementate de UAT respectiv.

2. Care este legătura percepută de către reprezentanții autorităților locale între strategia de dezvoltare și gradul de absorbție?

Gradul de absorbție este indicatorul cel mai relevant în opinia reprezentanților UE care măsoară capacitatea unui stat membru de a cheltui banii europeni pe proiectele care conduc la îndeplinirea obiectivelor stabilite în strategiile locale/regionale/locale. În demersul nostru de cercetare am dorit să identificăm la nivel local dacă între gradul de absorbție și utilitatea percepută a strategiei la nivelul unui UAT este o legătură.

În acest context am dorit să evaluăm percepția autorităților locale despre gradul de corelare între existența unei strategii locale de dezvoltare și banii „aduși” în comunitate prin proiecte, măsurați prin gradul de absorbție.

3. Ce legătură există între gradul de marginalizare al unui UAT și gradul de absorbție al FE ?

Gradul de marginalizare al unei comunități indică sărăcia acelei comunități, iar FE reprezintă fonduri dedicate dezvoltării și reducerii decalajelor de dezvoltare. În cercetarea

noastră realizată într-unul din județele Regiunii de Nord-Est (regiune clasificată la nivel european tip NUTS 3), evaluat pe baza indicatorilor de dezvoltare ca unul din județele sărace care nu deține nicio comună cu o dezvoltare comprehensivă (Teșliuc et al., 2016) am dorit să verificăm dacă între cei doi indicatori există o legătură directă.

4. Ce legătură există între numărul de proiecte și existența strategiilor de dezvoltare la nivelul UAT-urilor?

Dacă la prima întrebare de cercetare dorința noastră a fost aceea de a identifica felul în care percep autoritățile locale utilitatea strategiilor și dacă numărul de proiecte are o legătură cu raportarea factorilor interesați la acest aspect, prin această întrebare am dorit să verificăm dacă existența unei strategii de dezvoltare locală elaborată și asumată determină numărul de proiecte obținut/derulat de o Unitate Administrativ Teritorială (UAT/ comună/oraș/ municipiu) ca urmare a corelării/coordonării cu instrumentul de planificare strategică locală.

5. Care sunt motivațiile și mijloacele de elaborare a strategiilor de dezvoltare locală?

Elaborarea și asumarea unei strategii de dezvoltare locală presupune un proces de planificare complex și cu etape care trebuie parcurse cronologic. Derularea unui astfel de proces cere un anumit grad de cunoaștere și implicare umană, profesională dar și alocarea unor resurse financiare pentru expertiză calificată în analiza datelor și urmărirea rezultatului final care este strategia de dezvoltare locală. Având în vedere importanța unui astfel de document la nivel local am fost interesați de motivațiile dar și mijloacele de elaborare a strategiilor de dezvoltare la nivel local, care este scopul pentru care sunt elaborate strategiile sau de ce nu se dorește elaborarea lor.

6. Ce cred reprezentanții autorităților publice locale despre gradul de corelare al nevoilor identificate la nivel local și finanțările disponibile prin programele europene?

Având în vedere nevoile locale și indicarea în strategiile de dezvoltare la capitolul „resurse” a fondurilor europene dar și interesul crescut al autorităților locale de a accesa fondurile europene pentru dezvoltarea comunităților ca unică sursă pentru anumite tipuri de investiții, am dorit să analizăm modul în care autoritățile locale consideră că finanțările europene disponibile sunt în corelare cu nevoia reală din teritoriu.

7. Cum definesc actorii locali proiectele europene de succes care aduc valoare adăugată comunităților locale?

Dacă succesul unui program european și al unui proiect poate fi măsurat de exemplu prin gradul de absorbție, am dorit să analizăm ce reprezintă în opinia autorităților locale un proiect de succes și ce aduc în plus proiectele europene în comunitățile lor.

Pentru a răspunde ambelor obiective am realizat și un studiu de caz, evaluat ca un model de succes atât la nivelul planificării strategice al dezvoltării locale cât și al absorbției fondurilor europene, comuna Hoceni din județul Vaslui, cu grad de absorbție mare - locul 3 ca și unitate administrativ teritorială - din mediul rural (nivel de județ), cu strategie de dezvoltare locală în toate exercițiile de programare, grad de marginalizare severă, comună cu populație mică, răsfrată geografic, model de dezvoltare și atragere fonduri nerambursabile (europene și naționale).

Ipotezele cercetării

11. UAT-urile care consideră strategiile utile obțin un număr mai mare de proiecte europene.

12. UAT-urile care apreciază strategiile ca având un grad ridicat de utilitate vor avea un grad mai ridicat de absorbție a fondurilor europene la nivel local.

13. UAT-urile care au un grad ridicat de marginalizare vor avea un grad mai scăzut de absorbție a fondurilor europene.

14. Existența unei strategii de dezvoltare la nivelul unui UAT duce la obținerea unui număr mai mare de proiecte.

Cercetarea este structurată în două mari secțiuni: *una dedicată Fundamentării teoretice a temei alese (Capitolul 1) și cea de a doua dedicată metodologiei (Capitolul 2), rezultatelor obținute (Capitolul 3), concluziilor și a stabilirii direcțiilor următoare de acțiune.*

CAPITOLUL 1: FUNDAMENTE TEORETICE

Conceptele în această cercetare se concentrează asupra proiectelor cu finanțare europeană și a legăturii acestora cu procesul de planificare strategică al dezvoltării în comunitățile locale și urmăresc parcursul acestora de la programare până la absorbția fondurilor prin proiectele concepute și implementate la nivel local, cu focalizare pe cele ale autorităților locale. Conceptele analizate se grupează în jurul a două teme centrale proiectele europene (legătura cu absorbția fondurilor europene, rolul și valoarea adăugată a acestora în dezvoltarea locală) și planificarea strategică a dezvoltării locale (corelarea cu politicile și programele regionale, nevoia locală și oferta europeană concretizată prin finanțările disponibile pentru autoritățile locale, cerințele pentru a accesa în condiții de eficiență și eficacitate

proiectele europene) *articulate în jurul noii paradigme a dezvoltării regionale bazată pe realitatea din teritoriu.*

Capitolul 2: METODOLOGIA CERCETĂRII

Metoda de cercetare propusă are la bază paradigma funcționalismului structural așa cum o descrie Babbie (2010), cunoscută și ca teoria sistemelor sociale, prin care „o entitate socială, de tipul unei organizații sau al unei întregi societăți este văzută asemenea unui organism. (..) un sistem social alcătuit din părți, fiecare dintre ele contribuind la funcționarea întregului” (Babbie, 2010:73). Folosind această metaforă gândim UE ca un construct în care fiecare stat membru reprezintă un organ de o importanță vitală pentru existența întregului, însă aceste „organe” sunt la rândul lor constituite din alte mici componente care fac „organismul să funcționeze”, și acestea sunt în acest tablou autoritățile locale.

Localizarea cercetării

Cercetarea a avut ca zonă județul Vaslui (NUTS 3) din Regiunea de Nord-Est (NUTS 2) și s-a desfășurat la nivelul tuturor UAT-urilor componente (81 de UAT-uri din mediul rural – comune, 6 din mediul urban – municipii și orașe și CJ Vaslui – județ).

Metodele de cercetare utilizate în cercetare

Pentru a avea o imagine cât mai completă asupra problemei studiate am optat pentru utilizarea unui mix de metode calitative și cantitative și a fost utilizată triangulația datelor (Cojocaru,2007; Iluț, 1997).

Documentarea

Documentarea care a stat la baza elaborării cercetării a cuprins analiza a peste 200 de articole și lucrări, baze de date oficiale atât ale autorităților din România responsabile cu gestionarea informației despre fondurile europene cât și ale UE, colectarea și analiza a 110 strategii de dezvoltare locală realizate în perioada de programare 2013-2020; 2021-2027 de către primăriile/Consiliul județean din județul Vaslui și s-a concretizat prin crearea proprii baze de date prin includerea datelor obținute pentru toate cele 87 de UAT-uri din județul Vaslui, cu a celor din Baza de date Eu-Far (Marin et al., 2022) referitoare la: gradul de absorbție dezagregat la nivelul fiecărei unități administrativ teritoriale din județul Vaslui, date despre

populația fiecărui UAT din județul Vaslui, gradul de marginalizare al UAT-urilor, strategiile de dezvoltare locală realizate în perioada de programare 2013-2020; 2021-2027 de către primăriile/Consiliul județean din județul Vaslui (pentru și în numele UAT-urilor), Indicele de Dezvoltare Umană Locală atât la nivelul anului 2011 cât și la nivelul anului 2018¹.

Anchetă bazată pe chestionar

Pentru analiza cantitativa, în cadrul cercetării am realizat o anchetă concretizată în realizarea și aplicarea unui chestionar online la nivelul tuturor celor 87 de unități administrativ teritoriale (UAT-uri) din județul Vaslui (81 de UAT-uri rurale, 2 UAT-uri orașe, 3 UAT-uri municipii și 1 UAT – județ), inclusiv UAT-județul Vaslui reprezentat de Consiliul județean Vaslui.

Chestionarul a fost elaborat în lunile martie-aprilie 2023 și aplicat în lunile mai – iunie 2023 printr-un formular electronic în *Google forms* care a presupus accesarea unui link, deschiderea chestionarului și completarea electronică a acestuia.

Rata de răspuns a fost de 102,29% (89 de chestionare completate față de 87 maxim), 2 UAT-uri au răspuns atât la nivel de conducere cât și la nivel de personal implicat în accesarea și derularea proiectelor europene la nivelul instituției.

Chestionarul a fost conceput în 5 secțiuni, din care 3 secțiuni au fost dedicate conceptelor centrale ale cercetării: I. *Planificarea strategică a dezvoltării locale (cu 10 întrebări din care 2 deschise)*, II. *Proiectele europene, strategiile de dezvoltare locală, proiectele europene (cu 11 întrebări din care 2 deschise)* și III. *Strategiile de dezvoltare locală, proiectele europene și programele de finanțare ale UE (4 întrebări din care 1 deschisă)*.

Interviul cu reprezentanți ai autorităților locale

Au fost realizate interviuri semistructurate cu 10 reprezentanți ai autorităților locale implicați atât în procesul de planificare strategică cât și în derularea fondurilor europene de la nivelul UAT-urilor cu cel mai mare grad de absorbție, respectiv cu cel mai mic grad de absorbție, din zone marginalizate, cu număr de locuitori < 2000 dar și din comune cu populație > de 5000 de locuitori considerate comune mari, UAT-uri de la nivel municipal cu rată mai mare de absorbție dar și orășenesc cu o rată foarte mică. Pentru o analiză cât mai diversificată

¹ Indicele Dezvoltării Umane Locale (2018) <https://citadini.ro/baza-de-date-urbane/>

a fost interviuat și un reprezentant al Consiliului județean de la nivel decizional cu experiență în planificare strategică, în accesarea și implementarea proiectelor europene.

Capitolul 3: REZULTATE

În acest capitol s-au definit variabilele cercetării și operaționalizarea lor, utilizând informații din literatura de specialitate cu referințe pe tematica absorbției FE:

Tabel 1: Variabilele cercetării și operaționalizarea lor

Tipul Variabilei	Denumirea	Operaționalizarea variabilei
Variabila dependentă (VD)	Gradul de absorbție	Euro/locuitor absorbit de o comunitate în perioada 2016-2021 așa cum se reflectă în bugetul local al unui UAT ca sumă înregistrată ca venit din FE (sume înregistrare în bugetul UAT-ului ca urmare a obținerii și derulării proiectelor europene) așa cum a fost definită de Marin et al. (2022) 7 nivele: 0, 1, 2, 3, 4, 5
Variabila independentă (VI1)	număr de proiecte	5 nivele: 0, 1, 2, 3, peste 3 proiecte
Variabila independentă (VI2)	utilitatea percepută strategiei	2 nivele: utilă, foarte utilă
Variabila independentă (VI3)	strategie de dezvoltare	2 nivele: prezentă/absentă.
Variabila independentă (VI4)	grad de marginalizare	5 nivele: deloc, sub medie, medie, peste medie, severă
Variabila independentă (VI5)	IDUL 2018	IDUL 2018, 6 nivele
Variabila independentă (VI6)	Populația la nivelul unui UAT	6 nivele

Rezultatele verificării ipotezelor

Ipoteza 1: UAT-urile care consideră strategiile utile obțin un număr mai mare de proiecte europene.

Ipoteza a fost *infirmată* ($p=0,651 > 0,05$).

Rezultă că între utilitatea percepută a strategiilor și numărul de proiecte implementat de un UAT nu există o legătură.

*s-a folosit testul TAU-C (pentru că sunt ranguri diferite; VI „utilitatea percepută a strategiilor” variabilă pe scală ordinală; VI „nr. de proiecte” variabilă pe scală ordinală)

Ipoteza 2: UAT-urile care apreciază strategiile ca având un grad ridicat de utilitate vor avea un grad mai ridicat de absorbție a fondurilor europene la nivel local

Ipoteza a fost *înfirmată*.

Rezultă că ***între gradul de utilitate al strategiilor perceput de UAT și gradul de absorbție al acestora nu există o corelare.***

*s-a folosit testul Mann-Whitney U (VI „utilitatea strategiilor” variabilă cu 2 niveluri; VD „gradul de absorbție” pe scală de interval).

Ipoteza 3: UAT-urile care au un grad ridicat de marginalizare vor avea un grad mai scăzut de absorbție a fondurilor europene

Ipoteza a fost *înfirmată*.

Rezultă că ***între gradul de marginalizare al UAT-urilor din județul Vaslui și gradul de absorbție al acestora nu există o legătură.***

*s-a folosit testul One Way Anova (VI „grad de marginalizare” variabilă cu 5 niveluri; VD „gradul de absorbție” pe scală de interval)

Ipoteza 4: Existența unei strategii de dezvoltare la nivelul unui UAT duce la obținerea unui număr mai mare de proiecte.

*s-a folosit testul Lambda (VI „strategii de dezvoltare” variabilă pe scală nominală; VI „nr. de proiecte” variabilă pe scală ordinală)

Ipoteza a fost *înfirmată*.

Rezultă că ***între existența unei strategii de dezvoltare elaborată de UAT și numărul de proiecte din FE derulat/atras de aceasta nu există o legătură.***

Analiza rezultatelor cercetării calitative

Una din temele recurente prezente în discuțiile cu primarii/managerii de proiecte a fost: *nevoia de fonduri („bani”) pentru dezvoltare – accent deosebit pe nevoia dezvoltării infrastructurii (urban/rural)*. În mediul rural „drumurile” sunt cel mai des amintite ca nevoie de bază pentru că *„dorința țăranului este să scape de noroi și praf”* (I6), *„proiectele de drumuri-asfaltarea”* sunt proiectele cu impactul cel mai mare pentru comunități.

O altă temă foarte prezentă în interviurile luate a fost *lipsa resurselor, umane și financiare* formulate ca: *lipsă personal (în mediul rural)/personal insuficient (mediul urban)*

și lipsă resurse financiare pentru realizare documentații necesare accesării FE sau asigurarea cofinanțării.

Discrepanțe între nivelul local și cel central

„Nu suntem ascultați”

Lipsa de implicare a factorilor locali în procesul de elaborare al politicilor naționale și a programelor de finanțare este generată adesea de:

- *Lipsa de încredere că propunerile lor contează în etapa de Programare a FE („nu suntem ascultați” - I10).*
- *Proiectele europene „contribuie la dezvoltarea comunității, însă măsurile de finanțare lansate nu țin cont de nivelul de dezvoltare al zonelor rurale din România, fiind prioritate alte necesități de dezvoltare față de cele lansate” (Răspuns chestionar).*

Slaba consultare a autorităților locale sau formularea politicilor doar pe baza unor statistici au făcut ca nu de puține ori să fie lansate linii de finanțare care nu aveau nicio logică în viziunea autorităților locale și care au generat probleme atât în implementare cât și după finalizare, pentru asigurarea sustenabilității așa cum au menționat în interviuri: „cursuri de engleză pentru romii dar ei aveau o clasă” (I8) sau stații de încărcare electrice, piste de biciclete când nu sunt drumuri (I7, I4), creșe la țară unde femeile sunt casnice și nu duc copiii foarte mici în astfel de instituții (I4) sau finanțări aberante prin cerințele impuse cum au fost exemplele date de intervievați, drumuri de exploatație agricolă care trebuiau să ducă la o pensiune în mediul rural:

„Era o problemă la drumuri de exploatație agricolă, suprafața era foarte mare, dar au cerut un lucru pe care nu mi-i clar nici acum, să ducă către o pensiune, bă ori e tarla de porumb, ori e pensiune, lucru care era o aberație, părerea mea” (I4).

Pentru a cunoaște și conștientiza ce înseamnă realitatea la nivel local primarii consideră că cei care se ocupă cu planificarea strategică și în final hotărăsc modul în care sunt alocate FE trebuie să vină „în teren”, la fața locului, pentru că:

“mecanismele care generează aducerea celor mai bune proiecte europene destinate dezvoltării comunității înseamnă să le preiei „de la oameni și să le prinzi în strategie” (I8).

Lipsa de predictibilitate

Unul din cele mai des amintite aspecte de intervievați a fost lipsa de predictibilitate a FE puse la dispoziție pentru autoritățile publice locale lansate în ultima perioadă (2022-2023) într-un ritm fără precedent, cu termene scurte de depunere și implementare și care nu au putut

fi anticipate și pregătite. Exemplul cel mai elocvent este Planul Național de Redresare și Reziliență (I1).

Proiectele prioritare bazate pe nevoi sunt în lista primarilor „*dar dacă știi din start că nu ai cu ce să-l faci, rămâne doar la stadiul de gândire*” (I2), însă lipsa fondurilor dedicate pentru infrastructura de drumuri, iluminat stradal sau utilități, mai ales în comunitățile mici și îmbătrânite, fac ca aceștia să se orienteze în atragerea fondurilor disponibile pe alte măsuri sau tipuri de activități chiar dacă acestea nu sunt în lista inițială și nici în prioritățile locale (ex: digitalizare, supraveghere video).

„*Unele dintre ele (n.r. fondurile europene) le-am accesat pe..., pe modelul tun*” (I6)

„*(..)..hai că vin acuma (n.r. fonduri europene) pentru supravegheri video, ce faceți, nu luați? Luăm noi ca primari întotdeauna...*” I6.

Birocratizare excesivă a mecanismelor de derulare fondurilor europene

„*Vin banii târziu și tot așteptând ni se tocește răbdarea*”

Timpu foarte lung de la programare (elaborare strategii, planuri, portofolii de proiecte) la lansarea liniilor de finanțare și mai apoi procesul de evaluare, clarificări și în cele din urmă semnarea contractelor de finanțare este de ordinul „ani” și populația care așteaptă o schimbare precum și cei care au accesat ajung să își piardă motivația „Vin banii târziu și tot așteptând ni se tocește răbdarea”(I6).

În opinia reprezentanților autorităților locale *statul român birocratizează excesiv acest circuit al FE* pentru că sunt „prea stricți cu FE”, și asta conduce la o derulare „greoaie” (I2) dar această birocratizare duce și la anumite blocaje în accesarea finanțării din cauza dimensiunii UAT (ex. Localități<2000 de locuitori care nu pot accesa fonduri pentru dezvoltarea comunității) (I2).

Din analiza de conținut a interviurilor realizate în cadrul cercetării și a întrebărilor deschise din chestionarul aplicat celor 87 de UAT-uri din județul Vaslui am centralizat informația referitoare la gradul de corelare al proiectelor europene și planificarea strategică în percepția APL-urilor sub forma unei Analize SWOT (*Tabelul nr.2*)

Tabel 2: ANALIZĂ SWOT
CORELARE PROIECTE EUROPENE ȘI PLANIFICAREA STRATEGICĂ

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<p>Creșterea nr. de strategii de dezvoltare APL-uri de (Ex. în jud Vaslui de la 42% (2013-2020) la 86,2 % (2021-2027);</p> <p>Creșterea nr de proiecte cu finanțare nerambursabilă;</p> <p>Creșterea interesului pentru aplicarea pe FE;</p> <p>Creșterea expertizei la nivel local pentru accesare și implementare;</p> <p>Cunoașterea cerințelor referitoare la existența unei strategii de dezvoltare locale;</p> <p>Existența Gal-urilor ca forme asociative care dispun de FE pentru dezvoltarea locală a căror decizie pentru alocarea lor este foarte adaptată la nevoile reale.</p>	<p>Realizare strategii preponderent de firme de consultanță fără implicarea reală a stakeholderilor și respectarea etapelor planificării strategice reale;</p> <p>Cunoașterea doar de către primar/secretar / persoane implicate în derularea de proiecte europene a Strategiilor de dezvoltare;</p> <p>Slabă reprezentare a intereselor locale în organismele reprezentative (ex. Asociația Comunelor, Asociația municipiilor, Uniunea Consiliilor județene din România);</p> <p>Proiecte depuse în numele APL de firmele de consultanță doar pentru obținere de fonduri;</p> <p>Lipsă comunicare și parteneriat slab la nivel local între UAT-uri limitrofe (zone de dezvoltare tip GAL);</p> <p>Slabă cunoaștere a importanței parteneriatului local;</p> <p>Sume mici alocate GAL-urilor din mediul rural care nu acoperă tipologia nevoilor și nici dimensiunea acestora.</p>
OPORTUNITĂȚI	RISURI
<p>FE pentru elaborare strategii de dezvoltare locale și metodologii validate pentru sprijin în elaborare;</p> <p>Sprijin din partea Organismelor intermediare ale Programelor Europene pentru identificare proiecte;</p> <p>Fonduri europene multiple pentru dezvoltare locală;</p> <p>Dezvoltare firme de consultanță;</p> <p>Dezvoltarea unor grupuri de comunicare informală care aduc un plus schimbului de informații și soluții pentru accesarea FE;</p> <p>Parteneriatul obligatoriu în elaborarea documentelor strategice locale/regionale/naționale;</p> <p>Sprijin din partea CJ -urilor în identificare, accesare și implementare proiecte europene (asigurare consultanță și în funcție de disponibil, fonduri pentru cofinanțare).</p>	<p>Slabă cunoașterea a priorităților locale reale la nivel național;</p> <p>Nesincronizare proces planificare strategică și elaborare documente programatice de la nivel național;</p> <p>Consultanță care nu cunoaște nevoia locală și nu corelează nevoile reale cu proiectele accesate;</p> <p>Linii de finanțare care nu răspund nevoilor locale;</p> <p>Derulare greoaie a proiectelor cu FE din cauza lipsei de fonduri de la nivel național care conduce la blocaje financiare la nivelul UAT-urilor;</p> <p>Lipsa de predictibilitate a FE și slaba cunoașterea a mecanismului de derulare (ex. PNRR).</p>

Sursa: interpretare proprie pe baza interviurilor și analizei întrebărilor deschise din chestionarul aplicat celor 87 de UAT-uri

Limitele cercetării

Lucrarea se bazează pe o serie de date deja existente în sistem *open science* cum este baza de date EU-FAR, statistici la nivelul UAT-urilor, însă ca și în cazul cercetărilor efectuate de Marin (2015, 2022) și cercetarea la nivel de UAT se rezumă la datele existente și înregistrate la nivelul primăriilor/CJ și includ doar proiecte ale acestora sau cele în care au calitate de partener cu buget propriu (înregistrat ca și venit din fonduri externe nerambursabile) așa cum sunt evidențiate în baza de date a Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP).

În cercetare *nu sunt incluse fondurile europene destinate sectorului agricol și al IMM-urilor* atrase la nivelul comunei/UAT deoarece nu există la AFIR (Autoritatea pentru Finanțarea Investițiilor Rurale), autoritate ce are misiunea de gestionare a fondurilor destinate agriculturii și dezvoltării mediului rural, date referitoare la absorbția la nivel de localitate, ci doar la nivel de măsură a Programului, ceea ce face oarecum incomplet tabloul FE atrase la nivelul UAT-urilor. Fondurile europene de care au beneficiat unele UAT-uri din mediul rural ca și membru al GAL-urilor *nu apar înregistrate în informațiile publice de la Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP)* și care a fost baza pentru analiza gradului de absorbție la nivel dezagregat, acestea deși au valori mici sunt totuși fonduri europene și pot modifica „harta punctelor albe în absorbția FE” (Marin *et al.* 2022).

De asemenea, în calculul absorbției nu sunt incluse fondurile europene destinate dezvoltării resurselor umane, inclusiv a celor din educație (ex. ERASMUS) și nici cele derulate de ONG-uri care au avut beneficiari sau servicii dezvoltate la nivelul UAT-urilor care au făcut obiectul cercetării (cele din județul Vaslui).

Toate aceste informații ar fi conturate într-un mod complet volumul de fonduri europene „consumate” la nivelul UAT-urilor și corelarea cu documentele de planificare strategică ar fi putut fi evaluată în adâncime.

GAL-urile care acoperă ca și formă de organizare toate UAT-urile din județ gestionează FE destinate dezvoltării locale atât pentru sectorul public cât și pentru cel privat, dar în această cercetare ele nu au făcut obiectul analizei.

CONCLUZII

Noile paradigme ale dezvoltării regionale prezente mai mult ca oricând în obiectivele politicilor UE pentru actuala perioadă de programare 2021-2027, prin care pentru reducerea decalajelor de dezvoltare prezente constant la nivelul Uniunii trebuie să pornim de la realitatea din teritoriu, chiar dacă în teorie sunt răspunsul la problemă, în practică rămân o adevărată provocare (Vasiliu, 2023). Utilizarea resurselor și potențialului local pentru a spori creșterea economică și a îmbunătăți calitatea vieții oamenilor, ca soluție pentru dezvoltarea regională, este una viabilă însă comunitățile au nevoie de sprijin pentru calibrarea nevoilor cu oferta europeană destinată dezvoltării locale.

Absorbția FE, prin care se măsoară capacitatea unui stat de a utiliza banii europeni prin conceperea și implementarea unor proiecte ce răspund priorităților formulate în strategiile de țară, sectoriale și regionale, *a crescut pentru exercițiul 2013-2020 față de cel anterior, cu toate acestea între strategiile de dezvoltare mai ales cele de la nivel local și numărul proiectelor atrase nu există o legătură directă deși utilitatea strategiilor percepută de autoritățile locale este foarte mare* (din cercetarea noastră 98,9% din reprezentanții UAT-urilor consideră utilă și foarte utilă strategia de dezvoltare locală). Lipsa legăturii între utilitatea percepută a strategiilor de dezvoltare locală și numărul proiectelor europene obținute de o autoritate publică locală, în sensul în care deși conștienți de importanța strategiilor reprezentanții UAT-urilor nu reușesc să atragă mai multe FE în comunități prin proiecte, indică faptul că la nivel local planificarea strategică ca și proces nu este unul funcțional, mai ales la nivelul UAT-urilor mici. *O explicație ar fi faptul că, fie actorii locali nu știu pașii procedurali ai acestui proces (nu au cunoștințe/personal/capacitate administrativă) fie nu au încredere în valoarea reală pentru dezvoltarea locală a rezultatului acestui proces care îl reprezintă elaborarea strategiilor, și una din cauze este lipsa de predictibilitate a fondurilor europene, fie ca și oportunitate de finanțare fie ca și cerințe care trebuie îndeplinite pentru accesare.*

Chiar dacă un grad mare de absorbție a FE poate reprezenta o capacitate crescută de a identifica, elabora și implementa proiecte europene, există și date care au în spatele lor, cel puțin în mediul rural, niște „vicii ascunse”, în sensul în care rata de absorbție este una „falsă”. În cercetarea noastră am identificat și UAT-uri care deși au un grad mare de absorbție a FE, proiectele europene atrase au adus mai multe probleme decât soluții pentru dezvoltarea comunității. Aici ne referim la comune care au avut acces la finanțare datorită gradului de marginalizare, pentru care au primit punctaj suplimentar, au avut un singur proiect cu valori

mari (Ex.: 1 milion de Euro) care a fost elaborat și aplicat de oameni din afara comunității (firme de consultanță), proiect care nu a fost generat de nevoia comunității ci de vulnerabilitatea ei și depus doar pentru fondurile care puteau fi obținute. Acest fapt conduce la neasumarea acțiunilor, la refuzul implementării acestora și în cele din urmă chiar dacă indicatorii se ating la finalizarea aceluși proiect, nu mai rămâne nimic după implementarea lui sau, mai rău, există situații în care nu doar că nu a mai putut fi realizată sustenabilitatea dar au existat consecințe pe care comunitatea a trebuit să le suporte la 3/5 ani de la închiderea proiectului (corecții financiare, dosare penale, plângeri) deși echipa de proiect și decidenții locali nu mai erau în funcție. În aceste situații *posibile soluții ar fi caravane de formare și informare despre FE existente, cu informații și cunoștințe aduse cât mai aproape de beneficiari*, astfel încât cei de la nivelul UAT-urilor să poată avea acces facil la informație dar să fie și sprijiniți în elaborarea proiectelor. Propunerea primarilor din mediul rural a fost *înființarea unei agenții la nivel județean a cărei activitate să fie dedicată atragerii și derulării de proiecte europene pentru toate UAT-urile din județ*.

Deși cauza schimbării comunităților locale este în opinia participanților la cercetarea noastră în mare parte rezultatul accesării și implementării de proiecte europene (92% din respondenți consideră că schimbările în bine din comunități au legătură cu FE/proiectele) încă proiecția referitoare la fondurile europene necesare pentru dezvoltare, pe un orizont mediu de timp, este confuză. Acest fapt este generat pe de o parte de o slabă cunoaștere a priorităților europene la nivel local și pe de altă parte de o necunoaștere a realității locale de către decidenții europeni, de strategii care apar după, sau în același timp cu Programele de finanțare (Vasiliu, Cojocaru, 2023) ceea ce face ca gândirea strategică în atragerea FE să rămână la nivel teoretic. *Negocierile și consultările cu autoritățile locale pentru adoptarea unor strategii naționale sau aprobarea unor programe de finanțare sunt în cea mai mare parte formale și nu fac parte dintr-un proces de consultare real, iar acest lucru îi dezamăgește și îi face sceptici pe cei de la nivel local despre importanța pe care „vocea autorităților locale” o are în procesul de formulare al politicilor de dezvoltare.*

Motivațiile autorităților locale de elaborare a strategiilor de dezvoltare ale comunităților lor sunt legate de accesarea fondurilor europene, ca o cerință impusă de UE prin liniile de finanțare și mai puțin de dorința de a planifica dezvoltarea locală pentru a putea, pe baza diagnozei socio-economice, să-și prioritizeze nevoile, să elaboreze un portofoliu de proiecte care să răspundă acestor nevoi, să identifice resursele necesare pentru realizarea acestora și sursele de finanțare. Sunt UAT-uri care au strategii de dezvoltare locale dar nu au

niciun proiect european și gradul de absorbție este 0 Euro/locuitor (din 19 UAT-uri din județul Vaslui cu grad de absorbție 0 Euro/locuitor în perioada 2016-2021, 6 au avut strategii de dezvoltare locală pentru perioada 2013-2020, reprezentând 16,21% din UAT-urile care au avut strategii) iar acest lucru ne arată că existența unei strategii nu duce la obținerea unui număr mai mare de proiecte europene. *Strategiile sunt în mare parte elaborate de consultanți și cu implicarea locală minimă și acest lucru se observă în calitatea documentului care de multe ori nu reflectă particularitățile comunităților și, deși asumate prin hotărâri de consilii locale și puse în transparență ca și documente publice unde teoretic se pot aduce completări/observații/modificări, sunt puțin cunoscute la nivel local, implementate și monitorizate. Puținele UAT-uri care au reușit să parcurgă procesul de planificare strategică cu implicarea factorilor interesați de la nivel local sunt cele care au trecut dincolo de simpla înțelegere a necesității strategiei ca instrument de sprijin doar în accesarea FE și au reușit să atragă fonduri nerambursabile din toate sursele fie că sunt europene sau naționale (exemplul comunei Hoceni, comuna Fălciu, municipiile și orașele din județul Vaslui care a făcut obiectul cercetării și care se menține constant cu mari decalaje de dezvoltare la nivel regional și național). Se observă că există o discrepanță între mediul urban și cel rural, mediul urban datorită FE alocate prin programe dedicate dezvoltării în sistem neconcurențial (de exemplu fondurile destinate pentru Planurile Integrate de Dezvoltare Urbană-PIDU) au strategii de dezvoltare care sunt din ce în ce mai cunoscute la nivelul echipelor care elaborează proiectele europene ca instrumente de lucru și care datorită nevoii de FE de la nivelul autorităților locale sunt actualizate și monitorizate cel puțin la data lansării unor noi apeluri de finanțare.*

O problemă importantă rămâne cea a „concrenței fondurilor” (Marin, 2016; 2021), asigurarea complementarității acestora, așa cum este atât cerința planificării strategice pentru accesarea FE cât și nevoia națională care rămâne o mare provocare, fără a fi depășită, la nivelul autorităților de management a programelor europene din România. Unele din comunele care nu au absorbit fonduri europene au accesat proiecte cu finanțare nerambursabilă din fonduri naționale de tip PNDL/Anghel Saligny care sunt mai ușor de implementat și au un ritm de derulare mai rapid față de FE dar problema infrastructurii locale nu a fost acoperită, în timp ce axe din programe europene dedicate domeniului digitalizării și inovării cu sume generoase alocate au rămas utilizate în procente infime. Fondurile naționale sunt preferate de autorități pentru că nu pun condiții pentru accesare și implementare de tip „număr de populație” unde multe comune nu pot accesa ca și UAT din cauza numărului scăzut al locuitorilor și care în opinia autorităților locale sunt restrictive și uneori absurde, dacă dorești să aduci dezvoltarea

în zone rămase în urmă, cu mari decalaje de dezvoltare. *Fondurile naționale sunt preferate pentru că pot fi obținute și fără competiție, pe baza unor preferințe sau apartenențe politice* (Marin, 2021).

Gradul de marginalizare văzut ca o formă de sărăcie a unei comunități nu influențează gradul de absorbție al FE, în sensul că UAT-urile care au un grad ridicat de marginalizare nu au un grad mai mic de absorbție comparativ cu cele care au un grad de marginalizare mai scăzut. Deși resursele financiare limitează capacitatea unui UAT în accesarea FE mai ales pentru proiectele cu componentă de infrastructură pentru a căror depunere la finanțare este nevoie de documentații tehnico-economice care presupun costuri importante și care nu pot fi realizate cu personal propriu, există numeroase UAT-uri cu grad de marginalizare severă care au accesat și derulează proiecte europene. O posibilă soluție pentru comunitățile cu grad ridicat de marginalizare, pentru a le sprijini în accesarea și implementarea proiectelor europene, ar putea fi reducerea cofinanțării și eventual, prin asistență tehnică din partea autorităților de management, sprijin pentru realizarea documentațiilor tehnico-economice astfel încât să se asigure atât calitatea acestor documente în sensul conformității cu cerințele legislative și cu ale Programului de finanțare cât și creșterea accesului la surse de finanțare multiple pentru aceste UAT-uri.

Recalibrarea surselor de finanțare europene pentru UAT-uri cu focalizarea pe nevoile rămase încă neacoperite la nivelul nevoilor de bază: infrastructură de drumuri, de sănătate și educațională este o altă necesitate formulată de reprezentanții autorităților locale și acest lucru trebuie făcut încă din perioada de elaborare a strategiilor de țară unde consultarea trebuie să fie adusă în teritoriu și apoi prinsă în documentele finale ce dau liniile strategice de acțiune și direcționează FE. Primarii solicită ca decidenții să vină „la firul ierbii” pentru a lua cunoștință cu realitatea locală și astfel, măcar zonal, în perimetrul județelor, să se facă consultări ex-ante și nu post elaborare documente care devin apoi obligatorii pentru a obține finanțarea europeană. O altă posibilă soluție ar fi implicarea reprezentanților UAT-urilor, încă din etapa de elaborare a Ghidurilor de finanțare, în grupuri de lucru, pentru a se evita scoaterea la licitația de proiecte a unor finanțări „absurde” și acest lucru ar putea duce la o creștere atât a absorbției cât și a sustenabilității proiectelor finanțate. Din dorința de a aduce bani europeni în comunitate mulți primari încearcă să se plieze pe finanțările unde teoretic se încadrează ca aplicanți eligibili deși sunt conștienți de absurdul unor situații sau de impactul redus pe care îl aduc în comunitate prin proiectele câștigate.

Un mecanism care utilizează cu succes un instrument de finanțare tot mai prezent la nivel local, Investițiile Teritoriale Integrate (ITI) pus la dispoziția Grupurilor de Acțiune Locală (GAL), poate fi extins și întărit în opinia UAT-urilor deoarece GAL-urile îmbină interesele sectorului public cu cele ale sectorului privat, inclusiv ONG-uri, iar primarii au constatat beneficiile gândirii strategice a dezvoltării locale care nu înseamnă doar dezvoltarea comunității pe care o conduc ci și a zonei din care aceasta face parte pentru a avea o dezvoltare durabilă. O soluție propusă de reprezentanții autorităților publice locale este aducerea surselor de finanțare mai aproape de beneficiar astfel încât valoarea investițiilor locale să crească, și mai concret alocarea unor sume mai mari pentru GAL- uri, care au propriul mecanism de alocare a fondurilor prin proiecte, cu decizii luate în consens. Chiar dacă parteneriatul între UAT-uri este încă dificil și puternic influențat atât de politic cât și de capacitatea administrativă a decidenților locali, proiectele comune cu rază de intervenție mai mare pot sprijini dezvoltarea locală și sunt încurajate la nivel local.

Valoarea adăugată a proiectelor europene este dată, în opinia autorităților publice locale, pe de o parte, de rigoarea impusă în implementare care a generat pentru cei implicați „frica de a nu face pușcărie” dar care în final te asigură că „faci totul perfect”, așa cum afirmă cei intervievați de la nivelul UAT-urilor, și pe de altă parte, de finanțarea unor proiecte ample care aduc bunăstarea în comunitate, pentru că un proiect de succes este definit ca un „proiect care răspunde nevoilor a cât mai mulți oameni”, „care se implementează ușor” și „care este vizibil pentru oamenii din comunitate”. Așadar valoarea adăugată este generată de utilitatea FE văzută ca o acoperire a nevoii locale de investiții majore în domenii de bază (infrastructură sănătate, educație), de schimbarea în comportamentele instituționale adusă prin regulile și exigența aplicării acestora dar și de inovarea socială care a apărut odată cu gândirea unor noi soluții pentru a scoate comunitățile din zona de sărăcie și pentru a genera mai multă dezvoltare la nivelul acestora prin accesarea proiectelor europene.

Participarea și parteneriatul ca forme de valoare adăugată generată de proiectele europene au fost „reactivate” ca urmare a dorinței de accesare a FE. Chiar dacă parteneriatele locale la nivelul UAT-urilor mici de tip comune sunt încă dificile și pun presiune pe cei care sunt lideri într-o astfel de asociere, în sensul că cei care își asumă parteneriatul sunt și cei care răspund de îndeplinirea obligațiilor asumate prin proiect, gândirea unei dezvoltări teritoriale complete, sustenabile și pe termen lung impusă de UE îi obligă să găsească soluții integrate pe cei care reprezintă autoritățile locale și astfel parteneriatele s-au multiplicat. Participarea atât în elaborarea documentelor strategice cât și a identificării și elaborării de proiecte care să

ducă la atingerea obiectivelor propuse este încă la un nivel redus, formal și se reduce de multe ori la a contracta consultanța și mai apoi la supunerea spre aprobarea deliberativului local a documentelor (strategii/proiecte). Justificarea ar fi în opinia celor intervievați lipsa/insuficiența resurselor umane din aparatele publice locale combinată cu o capacitate redusă de a acoperi toate domeniile de expertiză solicitate pentru elaborarea strategiilor și a proiectelor europene.

Evoluția și maturizarea în relația cu instituțiile europene este evidentă la nivel local și este susținută de o atitudine proeuropeană dar, în egală măsură, fără negocierea interesului de țară vom continua să digitalizăm sate/cătune cu 100 de locuitori, cu vârste înaintate, care nu au acces la centrul de comună decât pe drumuri de pământ, vom face piste de biciclete în mediul rural unde nu sunt trotuare și nici un număr rezonabil de utilizatori de biciclete. Așa cum aprecia Surubaru (2020) încă „este nevoie de mai multe atenție la nivel european pentru dezvoltarea mai multor capacități la nivel intern și luarea în considerare a contribuțiilor și a preferințelor actorilor politici locali” (Surubaru, 2020:13).

Cercetarea contribuie la completarea cunoașterii referitoare la legătura între planificarea strategică a dezvoltării locale și absorbția fondurilor europene la nivel local în România, membru cu două perioade de programare încheiate în UE, în contextul tendinței europene de a muta decizia alocării fondurilor cât mai aproape de local, de nevoia din teritoriu. Caracterul de noutate este dat de perspectiva din care este făcută această analiză sociologică: cercetarea dezvoltării locale și a conexiunii cu FE la nivel dezagregat, de UAT, ca cea mai mică „celula” a „organismului” numit UE, cu analizarea efectelor pe care le au deciziile naționale și europene, și cu soluții preluate de la cei care implementează aceste politici la nivel local.

Cercetarea arată clar că este nevoie să se meargă în profunzime cu analiza sociologică și concluziile trebuie aduse în fața decidenților pentru a sprijini, așa cum a fost cazul celor două cercetări de amploare „Atlasul zonelor urbane marginalizate” (Banca Mondială, 2014) și „Atlasul zonelor rurale marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România” realizate cu sprijinul Băncii Mondiale (Teșliuc et al. 2016), fundamentarea direcțiilor în noile documente de planificare strategică și corelarea lor cu programele ce vor finanța proiectele europene în România.

Cunoașterea și negocierea interesului de țară trebuie înțelese și asumate cu convingerea că nimic nu este predefinit în UE, că avem posibilitatea în calitate de parteneri să transmitem nevoile noastre reale și că ele, chiar dacă trebuie să fie asamblate într-o viziune comună cu toate statele membre ale UE, trebuie să fie prioritare în acest proces al programării

altfel reducerea decalajelor de dezvoltare între regiunile Europei va rămâne doar o utopie sau un slogan pentru cei săraci.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- ADR Nord Est. (2020). Planul de Dezvoltare Regională 2014-2020, PDR Nord-Est [online]: http://www.adrnordest.ro/index.php?page=pdr_cr_planificare; accesat 18.10.2021.
- ADR Nord Est. (2022). *Planul de Dezvoltare Regionala Nord-Est 2021-2027, Sectiunea: Elaborare Plan de dezvoltare Regională*, [online], <https://www.adrnordest.ro/wp-content/uploads/2023/07/PDR-Nord-Est-2021-2027.pdf>, accesat 20.11.2022.
- Albu, L., Lupu, R., Călin, A., Popovici, O. (2018). *Impactul aderării României la Uniunea Europeană asupra economiei românești. Analiză sectorială (industrie, agricultură, servicii etc.). Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2017*, București: Institutul European din România. Disponibil la adresa: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2018/10/SPOS_2017_Studiul-1_FINAL.pdf.
- Babbie, E. (2010). *Practica cercetării sociale*, Iași: Polirom.
- Banca Mondială (2014). Swinkels, R. (ed.). *Atlasul zonelor urbane marginalizate din România*, Disponibil la adresa: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/857001468293738087/pdf/882420WP0P1430085232B00OUO0900Atlas.pdf>, accesat 13.05.2022.
- Bachtler, J., Begg, I., Polverari, L., Charles, D. (2013). *Evaluation of the Main Achievements of Cohesion Policy Programmes and Projects over the Longer Term in 15 Selected Regions (from 1989-1993 Programme Period to the Present (2011.CE.16.B.AT.015), Final Report to the European Commission (DG Regio)*, European Policies Research Centre, University of Strathclyde (Glasgow) and London School of Economics.
- Bachtler, J. (2022). Cohesion Policy: where has it come from? Where is it going? in ‘Cohesion and NextGenerationEu: concord or clash?’ *ECA Journal* 1/2022, European Court of Auditors, Luxembourg; https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/JOURNAL22_01/_01.pdf
- Barca, F. (2009). *An Agenda for A Reformed Cohesion Policy: A Place-Based Approach to Meeting European Union Challenges and Expectations*. Independent Report, Prepared at the Request of the European Commissioner for Regional Policy, Danuta Hubner, European Commission, Brussels: DG Regio.
- Barca, F. (2009 b). *Pursuing equity through place-based development policies. rationale and the equity-efficiency issue*, OECD: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/44305783.pdf>

- Barca, F., McCann, & Rodríguez-Pose, A. (2012). The case for regional development intervention: Place-based versus place-neutral approaches. *Journal of Regional Science*, 52(1), 134-152; DOI: 10.1111/j.1467-9787.2011.00756.x.
- Bentley, G., & Pugalis, L. (2014). Shifting paradigms: People-centred models, active regional development, space-blind policies and place-based approaches. *Local Economy: The Journal of the Local Economy Policy Unit*, 29(4-5), 283-294; DOI: 10.1177/0269094214541355.
- Bryson, J.M., Hamilton, D.E & Van Slyke D.M. (2018). Getting strategic about strategic planning research. *Public Management Review*, 20(3), 317-339; DOI: 10.1080/14719037.2017.1285111.
- Bryson, J.M., Bert, G. (2020). *Strategic management in public administration*. Oxford Research Encyclopedia of Politics, DOI: 10.1093/acrefore/9780190228637.013.1396.
- Cace, C., Cace, S., Iova, C. & Nicolaescu, V. (2009). Absorption capacity of the structural funds. Integrating perspectives. *Revista de Cercetare și Intervenție Socială*, 27, 7-28
- Capello, R., & Perucca, G. (2018). *Regional Implementation Settings for Cohesion Policy: A Definition and a Measurement by Cohesify*. Research Paper 2, Cohesify Work Package 2 - Task 2.3. http://www.cohesify.eu/downloads/Cohesify_RP2_Regional%20Implementation%20Settings%20for%20Cohesion%20Policy_final.pdf#zoom=100
- Cernea, M.M. (1991). *Using Knowledge from Social Science in Development Projects*. World, Bank Discussion Paper, Washington, DC: The World Bank.
- Chiș, A., Marin, M., Glăvan, E., & Corad, B. (2023). *Maps in EU FAR – EU Funds by Area Results Project*. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7654980>
- Cojocaru, S. (2003). Posibile solutii pentru schimbarea structurala si dezvoltarea sociala in Romania. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 1, 37-43.
- Cojocaru S. (2006). *Proiectul de intervenție în asistența socială de la propunerea de finanțare la proiectele individualizate de intervenție*, Iași: Polirom.
- Cojocaru, S. (2010). *Evaluarea programelor de asistență socială*, Iași: Polirom.
- Comisia Europeană [C.E.]. (2004). *Project Cycle Management Guidelines*, Brussel online https://international-partnerships.ec.europa.eu/system/files/2020-09/methodology-aid-delivery-methods-project-cycle-management-200403_en.pdf, accesat 05.06.2022.
- Comisia Europeană [C.E.] (2014). *Fondurile structurale și de investiții europene. Orientări pentru statele membre și autoritățile responsabile de programe. Orientări pentru beneficiari. Orientări privind dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității pentru actorii locali*. Versiunea 2014, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_cal_actors_ro.pdf, accesat 07.02.2022.

- Comisia Europeană [C.E.]. (2016). *Implementation of the partnership principle and multi-level governance in 2014-2020 ESI Funds*, Final Report.
- Comisia Europeana [C.E.]. (2017). *Commision staff working document – Competitiveness in low-income and low-growth regions: the lagging regions report*, [online]: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2017/competitiveness-in-low-income-and-low-growth-regions-the-lagging-regions-report, accesat 07.02.2022.
- Comisia Europeană [C.E.]. (2020). *Semestrul european 2020: evaluarea progreselor înregistrate în ceea ce privește reformele structurale, prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice, precum și rezultatele bilanțurilor aprofundate efectuate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1176/2011*, Bruxelles, 26.2.2020 SWD(2020) 522 final [online], <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f03e0027-5942-11ea-8b81-01aa75ed71a1/language-ro/format-PDF>, accesat august 2020, accesat 02.03.2022.
- Consiliul Județean Vaslui. (2020). *Strategia de dezvoltare economico-socială a Județului vaslui cu orizontul de timp 2021-2027*, https://vechi.cjvs.eu/downloads/strategie/2020/Strategia_de_dezvoltare_a_judetului_Vaslui_2021-2027_final.pdf, 02.07.2022.
- Cunico, G., Aivazidou, E., Mollona, E. (2022): Decision-making traps behind low regional absorption of Cohesion Policy funds. *European Policy Analysis*, 1-28.
- Dăianu, D. (coord.). Fugaru, A., Mihailovici, G., Volintiru, C-A.(2018). *Cadrul Financiar Multianual post-2020: riscuri și oportunități pentru România, Studii de Strategie și Politici (SPOS) 2018*, București: Institutul European din România.
- Eversole, R. (2010), Remaking participation: challenges for community development practice, *Oxford University Press and Community Development Journal*, 47(1), 29-41; DOI: 10.1093/cdj/bsq033.
- Farole, Th., Gorga, S., Ionescu- Heroiu, M. (2018). Rethinking lagging regions – using cohesion policy to deliver on the potential of Europe’s regions. World Bank Report On The European Union <https://www.worldbank.org/en/region/eca/publication/rethinking-lagging-regions>, accesat 02.03.2022.
- Ferry, M., McMaster, I., & van der Zwet, A. (2018). *Assessing the performance of integrated territorial and urban strategies: Challenges, emerging approaches and options for the future*, For European Comision, Directorate-General for Regional and Urban Policy, Publications Office.
- Ferry, M. (2019). *Pulling Things Together – What Works in Regional Policy Coordination?*, paper prepared for the 40th meeting of the EoRPA Regional Policy Research Consortium at Ross Priory, Loch Lomondside, 29 September - 1 October 2019.

- Ferry, M. (2021). Building Capacity for Effective Regional Policies, *EoRPA Report 21/4*, EoRPA Regional Policy Research Consortium, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow and EPRC Delft.
- Fonseca, L., & Michie, R., (2022), Continuity & Change: Balancing between two programme periods. *IQ-Net Review Paper 52(1)*, European Policies Research Centre Delft.
- Guvernul României, Departamentul de Integrare Europeană. (1998). *Manual de managementul proiectelor*.
- Hatos, A. (2007). *Dezvoltare comunitară participativă*. In: Zamfir C., Stănescu, S. (ccord.). *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Iași: Polirom.
- Hințea, C., & Mora, C. (2003). Management strategic în administrația publică. *Revista Transilvană de Științe Administrative, IX*, 2003, 25-33.
- Ilievski, N.L. (2015). The concept of political integration: the perspectives of neofunctionalist theory. *Journal of Liberty and International Affairs, 1(1)*, 38-50.
- Iluț, P. (1997). *Abordarea calitativă a socioumanului, Concepte și metode*, Iasi : Polirom.
- Istituto per la Ricerca Sociale (IRS) and Institut de Govern i Politiques Publiques (2011). *Study on the contribution of local development in delivering interventions co-financed by the European Regional Development Fund (ERDF) in the periods 2000-06 and 2007-13*.
- Institutul Național de Statistică (INSSE). (2023). *Recensământ România 2021*, https://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2023/01/15-tabele_CP_RPL-2021_provizorii_ian-2023.zip, accesat 12.11.2022.
- Jouen, M., Kolosy, K., Pellegrin, J.-P., Ramsden, P., Szegvari, P., & Chambon, N. (2010). *Cohesion policy support for local development: best practice and future policy options*, Final Report, CCI n.2009.CE.16.0.AT.081.
- Kaufman, J.L. & Jacobs, H.M. (1987). A Public Planning Perspective on Strategic Planning, *Journal of the American Planning Association, 53(1)*, 23-33; DOI: 10.1080/01944368708976632.
- Kersan-Škabić, I., & Tijanić, L. (2017). Regional absorption capacity of EU funds. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja, 30(1)*, 1191-1208; DOI: 10.1080/1331677X.2017.1340174.
- Lambro, M. (2007). *Politici publice*. În: Zamfir C., Stănescu, S. (ccord.). *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Iași, Polirom.
- Matei, A. (2009). Inovația Socială o Hartă tematică. *Inovația Socială, 2*, 86-107.
- Marin, M. (2015). *Absorbția fondurilor europene pentru comunele din România: rolul capacității administrative*, Iași: Ed. Lumen
- Marin, M. (2016). Primăriile și competiția fondurilor europene: cazul „punctelor albe”. *Sociologie Românească, 16*, 35-49.

- Marin, M. (2020). Determinants of the absorption capacity of EU funds for the rural municipalities of Romania, *Romanian Statistical Review*, 1, 3-21.
- Marin M. (2021). *Assessing PNDL, Romanian Leaders in Quest for State-Budget Funds*, Springer Cham; DOI: 10.1007/978-3-030-82844-8.
- Marin, M., Glăvan, E., Chiș, A. & Corad, B. (2022). *EU FAR Database: EU Funds absorbed by Romanian Municipalities 2016-2021* (Version 1) [Data set]. Zenodo; DOI: 10.5281/zenodo.7408376.
- Marin, M., Chiș, A., Corad, B., & Glăvan, E. (2023). *Descrierea bazei de date Fondurile UE absorbite de municipalitățile din România 2016-2021*. Zenodo; DOI: 10.5281/zenodo.7627918.
- Marin, A. M., Glăvan, E., Chiș, A., & Corad, B. (2023). *EU funds absorption for Romanian rural municipalities: A spatial distribution*, DOI: 10.31235/osf.io/vwbq2.
- Mendez, C. & Bachtler, J. (2017). European Identity and Citizen Attitudes to Cohesion Policy: What do we know? *Cohesify Research Paper 1*, http://www.cohesify.eu/downloads/Cohesify_Research_Paper1.pdf#zoom=100.
- Medeiros, E. (2022). Strategic-based regional development: Towards a theory of everything for regional development?. *European Journal of Spatial Development*, 19(5), 1-26; 10.5281/zenodo.6805455.
- MFE (2014). *Legea 315/2004 privind dezvoltarea regională în România* [online]: <http://www.fonduristructurale-europene.ro/legislatie/legea-315-2004.html>, accesat 06.07. 2022.
- Ministerul Muncii (2016). *Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate din România* [online]: http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Minister/F6_Atlas_Rural_RO_23Mar2016.pdf; accesat 06.07. 2022.
- Mungiu-Pippidi, A. (2006.). Corruption: Diagnosis and Treatment. *Journal of Democracy*, 17(3), 86-99; DOI:10.1353/jod.2006.0050.
- Novikova, M., de Fátima Ferreiro, M., & Stryjakiewicz, T. (2020). Local development initiatives as promoters of social innovation: Evidence from two European rural regions. *Quaestiones Geographicae*, 39(2), 43-53.
- Nigohosyan, D., Vutsova, A. (2017). *The 2014–2020 European Regional Development Fund. Indicators: The Incomplete Evolution*; DOI 10.1007/s11205-017-1610-
- ÖIR in association with LRDP and IDOMA, (2003). for European Commission Directorate General Regional Policy, *A Study on the Efficiency of the Implementation Methods for Structural Funds*. Final Report.

- OECD. (2018). *Results of the OECD-CoR Consultation of Supra-national Governements*, <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/pub/Documents/oecd-cor-jointreport.pdf>, accesat 07.03.2022.
- OECD. (2018). *Rethinking Regional Development Policy-making, OECD Multi-level Governance Studies*, Paris: OECD Publishing; DOI: 10.1787/9789264293014-en.
- OECD. (2019). *OECD Regional Outlook 2019: Leveraging Megatrends for Cities and Rural Areas*, Paris: OECD Publishing; DOI: 10.1787/9789264312838-en.
- OECD. (2020). *Strengthening Governance of EU Funds under Cohesion Policy: Administrative Capacity Building Roadmaps*, OECD Multi-level Governance Studies, Paris: OECD Publishing; DOI: 10.1787/9b71c8d8-en.
- OECD. (2023 a). *Towards Better Regional Strategic Planning and Innovation Support Services in Romania*, https://www.oecd.org/regional/multi-level-governance/ROREG_project_flyer.pdf, accesat 27.08.2023.
- OECD. (2023 b). *Recommendation of the Council on Regional Development Policy* (Adopted by the Council at Ministerial level on 8 June 2023), [https://one.oecd.org/document/C/MIN\(2023\)10/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/C/MIN(2023)10/FINAL/en/pdf), accesat 20.06.2023.
- Pascaru, M. (2019). *Comunitate, identitate și marginalizare*, Florești: Limes.
- Para, I., Negrut, T. G., & Cismas, L.M. (2019) Considerations regarding the absorption capacity of the structural and cohesion funds, the administrative and financial decentralization and the quality of the governing act in Romania. *Network Intelligence Studies*, VII(14), 44-59.
- Parlamentul României (2004). *Legea nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regionala in Romania*, Monitorul Oficial nr. 577 din 29 iunie 2004.
- Petrescu, C. (2007). Parteneriat public-privat. În: Zamfir, C. Stănescu, S. (coord.). *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Iași: Polirom.
- Petrescu, C., & Constantin, A. (2010). Parteneriat și dezvoltare locală. *Sociologie Românească*, 2, 91-107.
- Pertoldi, M., Fioretti, C., Guzzo, F., Testori, G., De Bruijn, M., Ferry, M., Kah, S., Servillo, L.A. and Windisch, S. (2022). Handbook of Territorial and Local Development Strategies, In: Pertoldi, M., Fioretti, C., Guzzo, F. and Testori, G. (editors), *Publications Office of the European Union*, Luxembourg; DOI: 10.2760/57919, JRC130788.
- Pike, A., Rodriguez-Pose, A., & Tomaney, J. (2016). *Local and Regional Development* (2nd ed.). Routledge, DOI: 10.4324/9781315767673.
- Piattoni, S., & Polverari, L. (2016). *Handbook on Cohesion Policy in the EU*. Edward Elgar Publishing; DOI: 10.4337/9781784715670.

- Polverari, L., Ferry, M. & Bachtler, J. (2017). The structural funds as “agents of change”: New forms of learning and implementation. *IQ-Net Thematic Paper 40(2)*, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow.
- Potter, J. (ed.) (2008). *Making Local Strategies Work: Building the Evidence Base, Local Economic and Employment Development (LEED)*, Paris: OECD Publishing; DOI: 10.1787/9789264044869-en.
- Preotesi, M., & Tomescu, C. (2020). A preliminary analysis of the results in the project ‘Typologies of underdevelopment and marginalization in rural localities and small towns in Romania’. *Journal of Community Positive Practices*, 20(2), 3-20; DOI: jcpp.2020.3.01.
- Project Management Institute. (2017). *A guide to the project management body of knowledge (PMBOK guide)* / Project Management Institute, Sixth Edition, Newtown Square, PA: Project Management Institute.
- Rodríguez-Pose, A. & Ketterer, T. (2019): Institutional change and the development of lagging regions in Europe, *Regional Studies*, DOI: 10.1080/00343404.2019.1608356
- Rodríguez-Pose, A., & Wilkie, C. (2017). Revamping Local and Regional Development Through Place-Based Strategies. *Cityscape*, 19(1), 151-170.
- Rodríguez-Pose, A. (2013) Do Institutions Matter for Regional Development?, *Regional Studies*, 47(7), 1034-1047; DOI: 10.1080/00343404.2012.748978.
- Rosamond, B. (2000). *Theories of European Integration*, Hampshire: Palgrave.
- Sandu, D. (2008). *Dezvoltare comunitară și regională*, suport de curs Universitatea București,
- Sandu, D. (2011a). *Dezvoltare comunitară și regională*, București: Ed. Universitatea București.
- Sandu, D. (2011 b). Social Disparities in the Regional Development and Policies of Romania. *International Review of Social Research*, 1, 1-30.
- Sandu, D. (2020). *Indicele Dezvoltării Umane Locale 2018*; online: <https://citadini.ro/baza-de-date-urbane/>, accesat 14.03.2022.
- Sandu D. (2022). Challenge and Response of Regional Disparities: Romania in a Comparative Perspective. In: Lorenz A., Mariș DM. (eds). *Das politische System Rumäniens*. Springer VS, Wiesbaden; DOI: 10.1007/978-3-658-36343-7_13.
- Schumann, A. (2016). *Using Outcome Indicators to Improve Policies: Methods, Design Strategies and Implementation*, *OECD Regional Development Working Papers 2016/02*, [online] <http://www.oecd.org/gov/regional/workingpapers>, accesat 17.03.2022.
- Sørensen, E. (2014). Conflict as driver of pluricentric coordination. *Planning Theory*, 13(2), 152-169; DOI: 10.1177/1473095213496099.

- Soto & Ramsden (2014). *Fondurile structurale și de investiții europene, Orientări pentru statele membre și autoritățile responsabile de programe, Orientări pentru beneficiari, Orientări privind dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității pentru actorii locali*, Versiunea 2, August 2014; [online] <https://www.madr.ro/docs/fep/programare-2014-2020/Ghid-CLLD-pt-actorii-locali-aug-2014.pdf>, accesat 14.04.2022
- Surubaru, N.C. (2016). Administrative and political embeddedness. How to improve the institutional environments dealing with the management and implementation of EU Structural and Investment Funds? The experience of new member states. In: Bachtler, J., Berkowitz:, Hardy, S., & Muravska, T. (2016). *EU cohesion policy: Reassessing performance and direction*. Taylor & Francis.
- Surubaru, N.C. (2017a). Revisiting the role of domestic politics: politicisation and European Cohesion Policy performance in Central and Eastern Europe. *East European Politics*, 33(1), 106-125; DOI: 10.1080/21599165.2017.1279606.
- Surubaru, N.C. (2017b). *Governing EU Cohesion Policy in Central and Eastern Europe: the interplay between administrative capacity and political factors. The case of Structural Funds absorption in Bulgaria and Romania (2007-2013)*.
- Surubaru, N.C. (2020). *European funds in Central and Eastern Europe: drivers of change or mere funding transfers? Evaluating the impact of European aid on national and local development in Bulgaria and Romania*, *European Politics and Society* [online], <https://doi.org/10.1080/23745118.2020.1729049>, accesat 28.01.2021.
- Stănescu, S.M. (2013). *Statul bunăstării între supraviețuire, reformă și integrare europeană*, București: Prouniversitaria.
- Sydooruk, T., & Tyshchenko, D. (2018). Review of the Eastern Partnership after Ten Years: the Need to Reconsider its Efficacy. *Studia Politica. Romanian Political Science Review* 2, 213-239.
- Țigănașu, R., Incalțărău, C. & Pascariu, G. P., (2018). Administrative Capacity, Structural Funds Absorption and Development. Evidence from Central and Eastern European Countries, *Romanian Journal of European Affairs*, 18(1), June 2018.
- Teșliuc, E., Grigoraș, V., Stănculescu, M. S. (2016). *Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România. Studiu pentru Banca Mondială*, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/pdf/106653-ROMANIAN-PUBLIC-PI-6-Atlas-Iunie2016.pdf>, accesat 14.05.2022.
- Uniunea Europeană (UE). (2012). *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată)*, 2012, Disponibil în: Jurnalul RO Oficial al Uniunii Europene, 26.10.2012, C

326/127 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>, accesat 14.07.2022.

Uniunea Europeană (UE). (2020). *EU Ministers responsible for spatial planning, territorial development and/or territorial cohesion, Territorial Agenda 2030: A future for all places*, Ministerial meeting of the EU under the German presidency of the Federal Ministry of the Interior, Building and Community, Berlin, 2020. Available at: https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_jun2021_en.pdf, accesat 14.07.2022.

Udișteanu, A. & Dimitriu, S. (2023). *Harta proiectelor de investiții locale din România pentru perioada 2012-2023*, Baza de date Recorder, accesibil online: <https://recorder.ro/investitii/vaslui>, accesat 28.07.2023.

Zamfir, C., & Vlăsceanu L. (coord.). (1993). *Dicționar de sociologie*, București: Editura Babel.

Zamfir, C., & Stănescu, S.(coord.). (2007). *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Iași, Ed: Polirom.

Zamfir, C., Stoica, G. L., Stănculescu, M.S. (coord.) (2007). *Proiectarea dezvoltării sociale. Ghid Metodologic*, București: Institutul de Cercetare a Calității Vieții.

Zaman G., & Georgescu, G. (2014). Structural and cohesion funds absorption in Romania. balance of the 2007-2013 financial exercise and lessons for the current period. *Romanian Journal of Economics*, 38,49-88.

Valenza, A., Iacob, A., Amichetti, C., Celotti, P., Zillmer, S. & Kotrasinski, J. (2021). *Regional and local authorities and the National Recovery and Resilience Plans*. Study for the European Committee of the Regions, Brussels.

Vasilu, C., & Cojocaru, S. (2023). Strategic Planning and Preparation of Projects for Accessing Structural Funds for 2021-2027. Lessons Learned or History Repeating?. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 81, 39-61; DOI: 10.33788/rcis.81.3.

Vasilu, C. (2023). New approaches to local and regional development in the context of European Policies. *Journal of Romanian Literary Studies*, 33, 517-523.

Wostner, P. (2017). From Projects to Transformations: Why Do Only Some Countries and Regions Advance? The Case of the Slovenian S4. *European Structural and Investment Funds Journal*, 5(1), 84-96.